

Lena Carlereus
Veronica Welin
Birgitta Åkerson

046-3595000

Vård- och omsorgsnämnden

Mellanboendeform särskilt boende enligt SoL, dnr 2019/0357

Sammanfattning

Kommunfullmäktige gav 2018-11-29 vård- och omsorgsnämnden ett särskilt uppdrag att kartlägga tillgång och efterfrågan på boende för äldre. Vård- och omsorgsnämnden lämnade utredningen Boende för äldre, 2019-12-18 § 128 till kommunfullmäktige.

Kommunfullmäktige har tagit del av rapporten genom anmälan till kommunfullmäktiges möte 2020-05-28. har ännu inte behandlat ärendet.¹ Vård- och omsorgsnämnden gav utifrån utredningen förvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag till införande av särskilt boende för personer med individuella behov av särskilt boende, med omfattande trygghetsbehov men med lägre vård- och omsorgsbehov än majoriteten i särskilda boenden, 2019-12-18 § 128.

Beslutsunderlag

Vård- och omsorgsförvaltningens tjänsteskrivelse den 3 september 2020 dnr 2019/0542.

Vård- och omsorgsnämndens beslut 2019-12-18 §128.

Vård- och omsorgsförvaltningens tjänsteskrivelse den 10 december 2019, rev 2019-12-18 dnr 0542.

Barnets bästa

Barn är inte berörda av ärendet, då ärendet avser boende för äldre.

Konsekvenser personer med funktionsnedsättning

Det bedöms vara till fördel för personer med funktionsnedsättning att ärendet behandlar de framtida bostadsbehoven för äldre.

Ärende

Kommunfullmäktige gav 2018-11-29 vård- och omsorgsnämnden ett särskilt uppdrag att kartlägga tillgång och efterfrågan på boende för äldre. Vård- och omsorgsnämnden lämnade utredningen Boende för äldre, 2019-12-18 § 128 till kommunfullmäktige.

Kommunfullmäktige har tagit del av rapporten genom anmälan till

¹ Anmälan till KF 28/5, mail 2020-07-20.

kommunfullmäktiges möte 2020-05-28.² Vård- och omsorgsnämnden gav utifrån utredningen förvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag till införande av särskilt boende för personer med individuella behov av särskilt boende, med omfattande trygghetsbehov men med lägre vård- och omsorgsbehov än majoriteten i särskilda boenden, 2019-12-18 § 128.

Syfte införande mellanboendeform särskilt boende

Huvudsyftet är en mellanboendeform särskilt boende enligt SoL för personer med individuella behov av särskilt boende, med omfattande trygghetsbehov men med lägre vård- och omsorgsbehov än majoriteten i särskilda boenden. En mellanboendeform särskilt boende syftar till att förbättra *verkställande* av riktade insatser utifrån individuella behov av trygghet och socialt stöd i särskilt boende enligt SoL.

Syftet är därmed inte att minska möjligheten för brukare till kvarboende i hemvården.

Förvaltningen har kontaktat SKR (Sveriges Kommuner och Regioner) för juridiska klargöranden om att istället för biståndsbedömt trygghetsboende införa en mellannivå särskilt boende. Enligt jurist på SKR finns det möjlighet att utifrån 5 kap 5 § 2:a stycket ha olika former på särskilda boenden utifrån de enskildas behov. Det bedöms då som en *verkställighetsfråga i vilket boende brukaren placeras*. (Det går att jämföra med verkställighet av särskilt boende genom demensboende alternativt äldreboende.)³

Målgrupp mellanboendeform särskilt boende

Det är många (ca 10 %, se nedan) som idag bor på särskilt boende som har beviljats särskilt boende till följd av trygghetsbehov. Förvaltningen bedömer att det finns underlag för att införa ett boende för personer med beslut om särskilt boende enligt SoL, som har lägre vård- och omsorgsbehov än majoriteten i dagens särskilda boenden, men där det finns ett stort trygghetsbehov.⁴

Målgrupp för verkställande av insatser i mellanboendeform särskilt boende är brukare med behov av särskilt boende till följd av otrygghet och social isolering. Utgångspunkten är vård- och omsorgsnämndens befintliga riktlinjer för vård- och omsorgsinsatser enligt SoL.

Vård- och omsorgsnämnden har i riktlinjer för insatser enligt SoL⁵ fastställt att särskilt boende kan beviljas då en person har ett omfattande behov av omvårdnad och/eller stöd då hemvårdsinsatser prövats men kraven på säkerhet och trygghet inte

² Anmälan till KF 28/5, mail 2020-07-20.

³ SKR jurist 2019-09-24

⁴ Vård- och omsorgsförvaltningens tjänsteskrivelse 2019-12-10, rev 2019-12-18

⁵ Riktlinjer enligt SoL fastställda 2019-10-23 § 103

längre kan tillgodoses i det ordinära boendet och som inte kan tillgodoses inom ramen för hemvårdens resurser.

Enligt nämndens fastställda riktlinjer för insatser enligt SoL⁶ ska tilltagande fysisk svaghet som kan leda till en känsla av otrygghet och social isolering, och medföra negativa konsekvenser i den enskildes dagliga livsföring beaktas vid en helhetsbedömning av frågan om den enskilde har behov av särskilt boende.⁷

Förvaltningen bedömer att insatsen särskilt boende vid behov kan verkställas i mellanboendeform särskilt boende även till personer under 65 år.

Bedömning målgruppens storlek

Verksamheten särskilt boende i intern regi har gjort en bedömning av hur många av de som bor på särskilt boende för äldre (mars 2019) som skulle kunna bo på ett särskilt boende anpassat utifrån lägre vård- och omsorgsbehov än majoriteten i särskilda boenden. Verksamheten intern regi svarar för 608 lägenheter. Verksamheten bedömer att 60-70 brukare istället skulle kunna bo på ett särskilt boende utifrån lägre vård- och omsorgsbehov än majoriteten i särskilt boende. Dvs ca 10 % av de brukare som bor på särskilt boende i intern regi.⁸

Förvaltningens myndighetsfunktion har granskat 60 ärenden på två av förvaltningens äldreboenden och kommit fram till att utförarnas uppskattning om 10 % i särskilt boende (då avses såväl äldreboenden som demensboenden) som kan vara aktuella för boende anpassat utifrån lägre vård- och omsorgsbehov än majoriteten i särskilt boende kan vara en korrekt uppskattning.⁹

Förvaltningen bedömer att 10% som idag bor på särskilt boende istället skulle kunna bo på en mellanboendeform särskilt boende, anpassat utifrån lägre vård- och omsorgsbehov. Att brukare med liknande behov av insatser samlas i en mellanboendeform särskilt boende bedöms förbättra möjligheten verkställighet insatser utifrån behov av trygghet och socialt stöd, utifrån de enskildas behov.

Inriktning på stöd och aktiviteter

Målet är att i en mellanboendeform särskilt boende enligt SoL i hög grad uppmuntra och stödja brukarna att till stor del kunna leva självständigt. En flytt in på en mellanboendeform särskilt boende syftar till att öka brukarens trygghet och möjligheter att leva ett rikt liv. Det bör finnas möjlighet till sociala aktiviteter inriktat på såväl utemiljö, sport, kultur och nöjen mm.

⁶ Riktlinjer enligt SoL fastställda 2019-10-23 § 103

⁷ Min kursivering

⁸ Uppgift om åldrar saknas.

⁹ Enhetschef myndighetsfunktionen mail 2019-10-14

Olika intressen och bakgrund hos brukarna bör i hög grad styra inriktning på aktiviteterna.

Aktiviteter bör i hög grad utformas och anordnas av de boende själva. De boende ska ses som en resurs som aktivt kan bidra inom olika områden. Tex bidra till att utforma sociala aktiviteter.

Målsättningen är att personal och brukare ska samverka med civilsamhället.

Rehabiliterande insatser

På mellanboendeform särskilt boende enligt SoL ska det vara ett starkt fokus på aktiviteter som leds av arbetsterapeut och sjukgymnast.

På mellanboendeformen bör det finnas en hög bemanning med inriktning på rehabiliterande och fysiska aktiviteter. Personalen som arbetar med rehabilitering bör uppehålla sig på bottenvåningen i anslutning till de gemensamma lokalerna.

Extra resurser på arbetsterapeut och sjukgymnast ska kunna tillföras genom mindre behov av övriga personalgrupper i förhållande till ordinarie särskilda boenden.

Personalbemanning

Eftersom det är beslut om insats i form av särskilt boende (och inte biståndsbedömt trygghetsboende) ställer socialtjänstförordningen 2001:937 2 kap 3 § krav på tillgång till personal dygnet runt, utifrån den enskildes aktuella behov.

Dimensioneringen på personalbemanningen på mellanboendeform särskilt boende är en verkställighetsfråga kopplat till de boendes individuella behov och bör inte fastställas i förväg. Organisationen gällande utformning av vård- och omsorgsinsatser avser dock att skilja sig i förhållande till utformningen vid förvaltningens nuvarande särskilda boenden för äldre. Baspersonal ska utföra insatser till brukarna utifrån ett hemtjänstperspektiv, utifrån behovet hos brukaren.

En bedömning är att nattbemanningen kan vara lägre än för ett ordinarie särskilt boende. Extra resurser på arbetsterapeut och sjukgymnast och något lägre personalresurser för övriga personalgrupper. I förhållande till ordinarie särskilda boenden

Valmöjlighet halvpension måltider

För att brukarna i hög grad ska kunna leva självständigt på mellanboendeform särskilt boende bör en valmöjlighet till halvpension avseende måltider erbjudas brukare i mellanboendeform särskilt boende (i likhet vad som erbjuds som möjlighet för andra parten vid parboende i ordinarie särskilt boende.) För de brukare som önskar finns valmöjligheten helpension.

Inriktning välfärdsteknologi

Mellanboendeformen särskilt boende bör ha en stark inriktning och ett starkt fokus på välfärdsteknologi. Välfärdsteknologin ska syfta till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet. I enlighet med nämndens riktlinjer för insatser enligt SoL ska Digital teknik alltid övervägas som första alternativ när det kan användas för att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för den enskilde.¹⁰

Träffpunkt i bottenplan

För att öka kontakten med övriga samhället bör en träffpunkt öppen för allmänheten finnas i anslutning till bottenplan. Målsättningen med mellanboendeformen särskilt boende har en gemensam målsättning med träffpunkterna. Träffpunkter ska erbjuda aktiviteter som förebygger behovet av individuella vård- och omsorgsinsatser samt motverkar ensamhet och isolering. Förvaltningen bedömer att det finns goda möjligheter till berikande samverkan mellan boendet och träffpunkten.

Upphörande av kvarboendepincipen

Kvarboendepincipen kan ej gälla vid inflyttning till mellanboendeform särskilt boende. Förvaltningen måste ha möjlighet förflytta brukare till ordinarie lägenhet särskilt boende när behoven övervägande är kopplat till personlig vård - och inte längre kan tillgodoses i mellanboendeformen särskilt boende. Det betraktas då som ett verkställighetsbeslut i likhet med hur vi redan idag flyttar brukare med demensdiagnos från tilldelad lägenhet i särskilt boende till demensenhet särskilt boende.

När brukare idag flyttas från äldreboendeenhet till demensenhet sker det oftast till en enhet inom samma särskilda boende, vilket förenklar flytten för den enskilde.

För att steget inte ska bli så stort för brukaren föreslås att ett boende med mellanboendeform särskilt boende även har ett antal lägenheter med ordinarie lägenheter särskilt boende för brukare med mer omfattande behov av vård- och omsorg än vad mellanboendeformen kan erbjuda. Det bedöms göra flytten enklare och innebära mindre skillnad för de enskilda brukarna och dess anhöriga. Boende bör därmed byggas som ett kombinationshus-både mellanboendeform särskilt boende och ordinarie särskilt boende.

Det kan komma att finnas brukare som inte vill flytta till ordinarie särskilt boende trots att förvaltningen inte har möjlighet att vid omfattande vård- och omsorgsbehov tillgodose brukarens behov på samma sätt i mellanboendeformen särskilt boende.

Kommunjurist har gjort bedömning att det inte går att tvinga någon att flytta,¹¹ vilket skulle kunna bli problem i enstaka fall. För att

¹⁰ Riktlinjer enligt SoL fastställda 2019-10-23 § 103

¹¹ Kommunjurist 2020-06-25 möte

förebygga att sådana situationer ska uppstå, är det viktigt att brukare som flyttar in informeras om att det vid omfattande vård- och omsorgsbehov krävs flytt till lägenhet i ordinarie form av särskilt boende.

Fysisk utformning mellanboendeform

Kombinationshuset bör bestå av 40 lägenheter mellanboendeform särskilt boende och 20 lägenheter ordinarie lägenheter permanent särskilt boende.

Utformningen av mellanboendeformen förslås spara in på gemensamhetsytor. Det ska finnas gemensamhetsytor på bottenvåningen. Lägenheterna vara större än för ordinarie särskilda boenden och ha samma storlek som LSS-lägenheter.

Lägenheterna i mellanboendefrom särskilt boende bör utformas så att om behov av mellanboendeform skulle försvinna i framtiden bör de utan större åtgärder kunna omvandlas till studentbostäder. Viktigt att organisationen är flexibel och kan följa samhällsutvecklingen och inte "bygger fast" organisationen i permanenta lösningar.

Förvaltningen bedömer att för byggande av mellanboendeform särskilt boende bör tillägg avseende särskild dimensionering på mellanboendeformen särskilt boende göras till funktionsprogrammet för permanent särskilt boende.¹²

Vård- och omsorgsförvaltningen

Vård- och omsorgsnämnden föreslås besluta

att införa en mellanboendeform särskilt boende för personer med individuella behov av särskilt boende, med omfattande trygghetsbehov men med lägre vård- och omsorgsbehov än majoriteten i särskilda boenden. Inriktningen är att Guldåker ska inrymma en mellanboendeform särskilt boende.

Anna Borgius
Vård- och omsorgsdirektör

Beslut expedieras till:
Kommunfullmäktige
Akten

¹² Möte ekonomichef, lokalsamordnare, verksamhetschef särskilt boende 2020-06-16